

Ἑλλάδα... παντοῦ!

Σὲ περιπτώσεις πού μᾶς κάνουν περήφανους θὰ σταθοῦμε ἐδῶ. Σὲ περιπτώσεις σὺς ὁποῖες βρισκόμε κάτι ἀπὸ Ἑλλάδα... σὰ πῖθ ἀπίθανα μέρη. Καὶ ὅλῃς αὐτὲς οἱ περιπτώσεις πού θὰ δοῦμε ἐδῶ συνδέονται, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, μὲ τὸν ξεσηκωμὸ ἐνάντια σὺς Τούρκους καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821.

“**Ο**που καὶ νὰ ταξιδέψω ἡ Ἑλλάδα μὲ πληγῶν-ναι». Ποῖος ἄραγε δὲν ἔχει νιώσει νὰ «μιλάει» μέσα του ὁ στίχος αὐτὸς τοῦ Γιώργου Σεφέρη; Ἀλλὰ ὡς Ἑλλήνες θὰ μπορούσαμε ἐξίσου νὰ νιώσουμε καὶ νὰ ποῦμε καὶ τό: «Ὅπου καὶ νὰ ταξιδέψω, ἡ Ἑλλάδα μὲ κάνει περήφανο».

Σὲ κάποιες τέτοιες περιπτώσεις πού μᾶς κάνουν περήφανους θὰ σταθοῦμε ἐδῶ. Σὲ περιπτώσεις σὺς ὁποῖες βρισκόμε κάτι ἀπὸ Ἑλλάδα... σὰ πῖθ ἀπίθανα μέρη. Καὶ ὅλῃς αὐτὲς οἱ περιπτώσεις πού θὰ δοῦμε ἐδῶ συνδέονται, μὲ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο, μὲ τὸν ξεσηκωμὸ ἐνάντια σὺς Τούρκους καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση τοῦ 1821.

* * *

Μία ἀπὸ τὶς μορφὲς τῶν Ἀγωνιστῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης πού συγκίνησαν περισσότερο καὶ ἐνέπνευσαν τοὺς Φιλέλληνες σὺν τὴν Εὐρώπῃ εἶναι ἡ μορφή τοῦ Μάρκου Μπότσαρη.

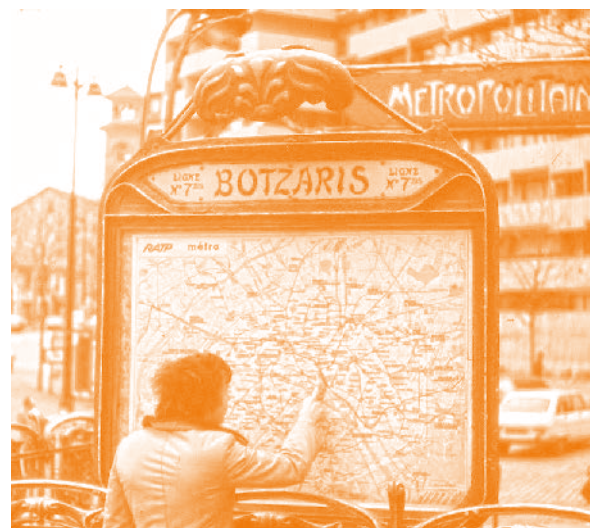
Ὅσο ἀπίστευτο καὶ ἂν φαίνεται αὐτό, σὺν τὸ μετρό τοῦ Παρισιοῦ ὑπάρχει σταθμὸς ἀφιερωμένος σὺν Μάρκο Μπότσαρη, ὁ ὁποῖος φέρει τὴν ὀνομασία “Botzaris” πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης. Ὁ σταθμὸς βρίσκεται σὺν 19^ο διαμέρισμα, σὺν βορειοανατολικὸ κομμάτι τοῦ Παρισιοῦ.

Κοντὰ σὺν τὸν σταθμὸ ὑπάρχει μεγάλῃς δρόμος μὲ τὴν ὀνομασία «Ὁδὸς Μπότσαρη» (“Rue Botzaris”), ἐνῶ σὺς πινακίδες τοῦ δρόμου ἀναγράφεται ἐπίσης: “(1790-1823) Heros de la Guerre

d’Independence Grecque” (Ἡρωας τοῦ Πολέμου τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας). Πάνω ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ὁδὸ Μπότσαρη βρίσκεται τὸ μεγάλῃς Parc des Buttes-Chaumont, ἐκτάσεως 24,7 ἑκταρίων, μὲ 5,5 χιλιόμετρα δρόμων καὶ 2,3 χιλιόμετρα μονοπατιῶν, μὲ χαρακτηριστικὸ μνημεῖο τοῦ τὸν ναὸ τῆς Σίβυλλῆς, ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὸν ναὸ τῆς Βέστα σὺν Τριβόλι, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σὺν κορυφὴ ἐνὸς γκρεμοῦ 50 μέτρων πάνω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια μιᾶς τεχνητῆς λίμνης μέσα σὺν πάρκο.

Ἀλλὰ καὶ σὺν Στρασβοῦργο ὑπάρχει πῖλατεῖα Μάρκου Μπότσαρη (“Square Markos Botzaris”), ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλῃς ἥρωα!

“Ὅσο ἀπίστευτο καὶ ἂν φαίνεται αὐτό, σὺν μετρό τοῦ Παρισιοῦ ὑπάρχει σταθμὸς ἀφιερωμένος σὺν Μάρκο Μπότσαρη, ὁ ὁποῖος φέρει τὴν ὀνομασία “Botzaris” πρὸς τιμὴν τοῦ ἥρωα τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης. Ὁ σταθμὸς βρίσκεται σὺν 19^ο διαμέρισμα, σὺν βορειοανατολικὸ κομμάτι τοῦ Παρισιοῦ.

* * *

Μία από τις ευγενέστερες μορφές της νεώτερης ελληνικής ιστορίας είναι η μορφή του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, του μεγαλύτερου πολιτικού άνδρα που ανέδειξε η νεώτερη Ελλάδα. Όπως είναι φυσικό, η Ελλάδα έχει τιμήσει τον Καποδίστρια. Θα γνωρίζετε ίσως τους τρεις ανδριάντες του στην Ελλάδα: Ο πρώτος που στήθηκε ήταν στην

Λιγότερο γνωστό είναι ότι η μορφή του Καποδίστρια αντιμετωπίζεται με τον δέοντα σεβασμό και τη δέουσα ευγνωμοσύνη (που δεν βρίσκει πάντα στην Ελλάδα) έξω από τα ελληνικά σύνορα.

Κέρκυρα, έξω από το μέγαρο της Ιόνιας Ακαδημίας, έργο του γλύπτη Λεωνίδα Δρόση (1836-1882). Στο Ναύπλιο στέκει ανδριάντας του Ιωάννη Καποδίστρια, έργο του γλύπτη Μιχάλη Τόμπρου (1889-1974), στημένος στην πλατεία Καποδίστρια το 1932. Στα Προπύλαια του Πανεπιστημίου Αθηνών στέκει ανδριάντας του Ιωάννη Καποδίστρια, έργο του γλύπτη Γεωργίου Μπονάνου (1863-1940), ή

κατασκευή του οποίου προωθήθηκε στο πλαίσιο των έορτασμών της εκατονταετηρίδας από την Έπανάσταση του 1821, για να στηθεί τελικά ο ανδριάντας το 1932, την ίδια χρονιά που στήθηκε και ο ανδριάντας του Καποδίστρια στο Ναύπλιο.

Όταν η συνεργάτις του *Κόσμου της Ελλάδας* Άννα Κ. Κορνάρου-Καλαμαρά μας έστειλε κείμενό της για την άφιξη του Καποδίστρια ως Κυβερνήτη στην Ελλάδα στις 6 Ιανουαρίου 1828, κείμενο που δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού μας, συνόδευε το κείμενό της με ένα σύντομο σημείωμα, στο οποίο έγραφε, μεταξύ άλλων: «*Όμοιολογώ ότι, όταν είδα στο διαδίκτυο τον ανδριάντα του Καποδίστρια στα Προπύλαια βεβηλωμένο από βαφές, απογοητεύθηκα. Έμεις περνούσαμε τότε –στα φοιτητικά μας χρόνια– και ύποκλινόμασταν μπροστά του από σεβασμό και ευγνωμοσύνη*».

Λιγότερο γνωστό είναι ότι η μορφή του Καποδίστρια αντιμετωπίζεται με τον δέοντα σεβασμό και τη δέουσα ευγνωμοσύνη (που δεν βρίσκει πάντα στην Ελλάδα) έξω από τα ελληνικά σύνορα.

Θα ήταν βεβαίως παράλειψη, αν ο Καποδίστριας δεν είχε τιμηθεί στη Ρωσία. Ένας επιβλητικός ανδριάντας του Καποδίστρια στέκει πάνω σε ψηλό βάθρο στην Αγία Πετρούπολη, στην είσοδο του Πάρκου Νεκρασόβσκυ (Некрасовский Сад). Το μνημείο στήθηκε το 2003 και αποτελεί πόλο έλξης για τους Έλληνες τουρίστες. Τον χώρο μπροστά από τον ανδριάντα του Καποδίστρια επέλεξε ο Έλληνας πρωθυπουργός Αλέξης Τσίπρας, για να μιλήσει σε Ρώσους ελληνικής καταγωγής στις 19 Ιουνίου 2015.

Ανδριάντας του Ιωάννη Καποδίστρια στέκει και στην πόλη από την οποία καταγόταν η οικογένεια του Καποδίστρια, την πόλη Capo d'Istria (Άκρωτήριο Ιστρία) στη Σλοβενία. Τα αποκαλυπτήρια του ανδριάντα, ύψους 1,76 μ., έγιναν στις 8 Δεκεμβρίου 2001 στην κεντρική πλατεία της πόλης, η οποία μετονομάσθηκε σε πλατεία Καποδίστρια. Στην τελετή την ελληνική κυβέρνηση εκπροσώπησε ο πρόεδρος Χαράλαμπος Χριστόπουλος. Την τελετή παρακολούθησε και η Καθηγήτρια Έλενη Κούκκου, που αφιέρωσε τη ζωή της στη μελέτη του έργου του Καποδίστρια. Τον ανδριάντα φιλοτέχνησε ο Έλληνας γλύπτης Κωνσταντίνος Παλαιολόγος, η δε μεταφορά του στη Σλοβενία έγινε με πλοίο του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού.

Η χώρα όμως στην οποία κατεξοχήν τιμάται ο Καποδίστριας είναι... η Ελβετία. Και όχι τυχαία. Ο Καποδίστριας είναι αυτός ο οποίος, ως έκτακτος απεσταλμένος του τσάρου Αλέξανδρου και πληρεξούσιος ύπουργός του για την Ελβετία, έπεξεργάσθηκε το όμοσπονδιακό πολιτειακό σύ-

στημα της Έλβετίας, που προέβλεπε τη συνένωση των καντονίων ως όμοσπονδων κρατιδίων στην Έλβετική Όμοσπονδία, πάνω σε αρχές της άμεσης αρχαίας ελληνικής δημοκρατίας. Αυτό είναι και το σύνταγμα της Έλβετίας μέχρι σήμερα.

Με αυτό το δεδομένο, δεν είναι δύσκολο να καταλάβουμε τους λόγους για τους οποίους σχετικά πρόσφατα, στις 21 Σεπτεμβρίου 2009, πραγματοποιήθηκαν αποκαλυπτήρια προτομής του Καποδίστρια στη Λωζάννη της Έλβετίας, παρουσία της Έλβετίδας ύπουργου Έξωτερικών Μισελίν Καλμί-Ρέι και του Ρώσου όμολόγου της Σεργκέι Λαβρόφ. Έξ ὄσων γνωρίζουμε, η Έλλάδα δεν εκπροσωπήθηκε στην τελετή.

Και ἄς μὴν πιστεύσει κανείς ότι οι Έλβετοι περιμέναν να ἔλθει τὸ 2009, για να τιμήσουν τὸν Καποδίστρια. Στὸν Ροδανὸ ποταμὸ, στὸ κέντρο τῆς Γενεύς, ὑπάρχει ἡ « Ἀκτὴ Καποδίστρια». Στὸ σπίτι ὅπου διέμενε, στὴν παλαιὰ πόλη τῆς Γενεύς, στὴν ὁδὸ Rue de l'Hôtel de Ville 10, ὑπάρχει ἐντοιχισμένη πλάκα μετὴν ἐπιγραφὴ: *"Ici demeura de 1822 à 1827 Jean Capodistriais de Corfou, ministre du czar Alexandre I aux Congrès de Vienne et de Paris, gouverneur élu de la Grèce affranchie, citoyen de Genève et de Lausanne"* (= Ἐδὼ διέμεινε ἀπὸ τὸ 1822 ἕως τὸ 1827 ὁ Ἰωάννης Καποδίστριας ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ὑπουργὸς τοῦ τσάρου Ἀλεξάνδρου Α' στὸ Συνέδριο τῆς Βιέννης καὶ στὸ Παρίσι, ἐκλεγμένος Κυβερνήτης τῆς ἀπελευθερωμένης Ἑλλάδας, πολίτης τῆς Γενεύς καὶ τῆς Λωζάννης). Ὅπως ἀναγράφεται στὴν ἐπιγραφὴ, ὁ Καποδίστριας τιμᾶται ὡς ἐπίτιμος πολίτης τῆς Γενεύς καὶ τῆς Λωζάννης. Καὶ ἐπιπλέον, κάθε χρόνο κατατίθενται στεφάνια πρὸς τιμὴν του στὴν ἐθνικὴ ἑορτὴ τῆς Ἑλβετίας, τὴν 1^η Αὐγούστου.

* * *

Ὅποιος ἐπισκέπτεται τὸ Μόναχο τῆς Βαυαρίας, τὴν τρίτη μεγαλύτερη πόλη τῆς Γερμανίας, δὲν δυσκολεύεται νὰ καταλάβει γιατί ἡ πόλη αὐτὴ ἦταν γνωστὴ τὸν 19^ο αἰῶνα ὡς « Ἀθῆνα τοῦ Ἰζαρ» (Ἰζαρ εἶναι ὁ ποταμὸς ποὺ διασχίζει τὸ Μόναχο). Ὁ φιλέλληνας βασιλεὺς τῆς Βαυαρίας Λουδοβίκος Α', ὁ πατέρας τοῦ δικοῦ μας Ὅθωνα, ἔχει κοσμήσει τὴν πόλη μετὴν ἐκκλησιαστικῆς ὁμορφιάς κτήρια ἐλληνικοῦ ρυθμοῦ. Ὁ σημερινὸς ὅμως ἐπισκέπτης τοῦ Μονάχου δύσκολα θὰ μποροῦσε νὰ φαντασθεῖ ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐμβληματικὰ μνημεῖα τῆς πόλης εἶναι ἀφιερωμένο στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821! Πρόκειται γιὰ τὰ Προπύλαια (Propyläen) τοῦ Μονάχου.

Ἦδη ἀπὸ τὸ 1816 ὑπῆρχαν σχέδια γιὰ τὴν κατασκευὴ ἐπιβλητικῶν Προπυλαίων ποὺ θὰ ἀποτελοῦσαν τὴ δυτικὴ εἴσοδο τῆς πόλης τοῦ Μονά-

χου, στὸ πλαίσιο τοῦ σχεδιασμοῦ τῆς Βασιλικῆς Πλατείας, τῆς Königsplatz. Χρειάστηκε ὅμως νὰ περάσουν κοντὰ τέσσερις δεκαετίες, γιὰ νὰ ξεκινήσει τὸ μεγαλεπήβολο αὐτὸ ἔργο τὸ 1854, καὶ ὀκτὼ ἀκόμη χρόνια, γιὰ νὰ ὀλοκληρωθεῖ τὸ 1862. Τὰ Προπύλαια θὰ τιμοῦσαν τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας ὁ Λουδοβίκος ἦταν ἡτάρης. Ὅταν μάλιστα τὸ ἔργο προωθήθηκε πρὸς τὴ φάση τῆς ὑλοποίησης, ὑπῆρχε ἕνας πρόσθετος λόγος νὰ τιμηθεῖ ἡ Ἑλλάδα: ὁ δευτερότοκος γιὸς τοῦ Λουδοβίκου, ὁ Ὅθων, ἦταν βασιλεὺς τοῦ νεοσύστατου Ἑλληνικοῦ Βασιλείου.

Καὶ ὅμως, τὸ μεγαλεπήβολο αὐτὸ ἔργο κινδύνευσε νὰ ματαιωθεῖ. Τὸ 1848, κατόπιν τῶν ἐπαναστάσεων ποὺ συγκλόνισαν τὴν Εὐρώπη, ὁ Λουδοβίκος παραιτήθηκε ἀπὸ τὸν θρόνο, ἀρνούμενος νὰ μετατραπεῖ σὲ συνταγματικὸ βασιλεῖα. Ἐπρόκειτο

Ὁ σημερινὸς ἐπισκέπτης τοῦ Μονάχου δύσκολα θὰ μποροῦσε νὰ φαντασθεῖ ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐμβληματικὰ μνημεῖα τῆς πόλης εἶναι ἀφιερωμένο στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ 1821! Πρόκειται γιὰ τὰ Προπύλαια (Propyläen) τοῦ Μονάχου.

νὰ ζήσει ἄλλα 20 χρόνια, διατηρώντας τὴν ἐπιρροή του, ὅμως ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή ἀμφισβητήθηκε ἡ ἀνάγκη νὰ οἰκοδομηθοῦν τὰ ἐπιβλητικὰ Προπύλαια ποὺ εἶχε σχεδιάσει, καθὼς ἡ πόλη τοῦ Μονάχου ἐπεκτεινόταν ἤδη ἔξω ἀπὸ αὐτά. Ὁ Λουδοβίκος ὅμως ἐπέμεινε καὶ χρηματοδότησε μετὰ δικὰ του χρήματα τὴν ἀνοικοδόμηση τῶν Προπυλαίων, τὰ ὁποῖα, ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ δὲν θὰ ἀποτελοῦσαν πλεον τὴ δυτικὴ εἴσοδο τῆς πόλης κατὰ τὸν ἀρχικὸ σχεδιασμὸ, ἐπρόκειτο νὰ εἶναι μνημεῖο ἀφιερωμένο στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ σύμβολο τῆς ἐλληνοβαυαρικῆς φιλίας.

Σήμερα τὰ Προπύλαια δὲν εἰσάγουν βέβαια τὸν ἐπισκέπτη στὴν πόλη τοῦ Μονάχου, ἀλλὰ βρίσκονται στὸν δυτικὸ τομέα τοῦ κεντρικοῦ Μονάχου, στὴν περιοχὴ ποὺ εἶναι γνωστὴ ὡς περιοχὴ τῶν μουσείων. Συγκεκριμένα, βρίσκονται στὴ δυτικὴ πλευρὰ τῆς πλατείας Königsplatz, ὅπου στέκουν ἀκόμη δύο ἐπιβλητικὰ ἐλληνοπρεπῆ οἰκοδομή-

ματα: στη βόρεια πλευρά της πλατείας ή Γλυπτοθήκη του Μονάχου, με ιωνική κιονοστοιχία και εκατέρωθεν αυτής αγάλματα του Ήφαιστου, του Προμηθέα, του Δαιδάλου, του Φειδία, του Περικλή και του αυτοκράτορα Άδριανού, και στη νότια πλευρά ή κορινθιακού ρυθμού Κρατική Συλλογή Αρχαιοτήτων.

Τὰ Προπύλαια του Μονάχου είναι ένα μεγαλοπρεπές οικοδόμημα, έργο του αρχιτέκτονα Λέο φον Κλέντσε (Leo von Klenze), στο όποιο κυριαρχεί ο δωρικός

ρυθμός. Η κεντρική, επιβλητική πύλη των Προπυλαίων είναι αντίγραφο των Προπυλαίων της Ακρόπολης. Στην πρόσοψη υπάρχουν 6 δωρικοί κίονες, ενώ στο έσωτερικό ιωνική κιονοστοιχία, όπως ακριβώς και στα Προπύλαια της Ακρόπολης. Έκατέρωθεν της κεντρικής αυτής πύλης στέκουν δύο ογκώδεις πύργοι, ο καθένας με μία δική του πύλη – είσοδο στην πόλη, στο άνω μέρος των οποίων υπάρχουν ανοικτές αίθουσες.

Η ελληνική σφραγίδα δεν σταματάει στη μορφή των Προπυλαίων. Το μνημείο είναι διακοσμημένο με ανάγλυφα αφιερωμένα στην ελληνική ιστορία, και ιδιαίτερα στην Έπανάσταση του 1821, έργα του γλύπτη Ludwig Michael Schwanthaler. Και όχι μόνο αυτό. Όταν μπαίνει κανείς στην κεντρική πύλη και βρίσκεται εν μέσω των ιωνικών κίωνων, δεξιά και αριστερά του όρθώνονται δύο μεγάλες θύρες που οδηγούν στο έσωτερικό των δύο πύργων. Αριστερά και δεξιά από τις δύο αυτές θύρες είναι αναγεγραμμένα με μεγάλα κεφαλαία γράμματα στην ελληνική γλώσσα τα όνόματα Έλλήνων Αγωνιστών του 1821 και επιφανών Φιλελλήνων.

Συγκεκριμένα, στα αριστερά της μιάς από τις δύο αυτές μεγάλες θύρες είναι γραμμένα τα εξής όνόματα: Άνδρέας Λόντος, Νικήτας Σταματελόπουλος, Όδυσσεύς Άνδρουτσος, Ηλίας Μαυρομιάλης, Άλέξανδρος Μαυροκορδάτος, Άνδρέας Μιαούλης, Κωνσταντίνος Κανάρης.

Και δεξιά: Πατριάρχης Γρηγόριος, Ρήγας Φεραίος, Γερμανός Παλαιών Πατρών, Δημήτριος Ύψηλάντης, Θεόδωρος Κολλοκοτρώνης, Άνδρέας Μεταξάς, Άδαμάντιος Κοραής, Μπουμπουλίνα Λασκαρίνα.

Στα αριστερά της άλλης θύρας είναι γραμμένα τα όνόματα: Άνδρέας Ζαΐμης, Κίτσος Τζαβέλλης, Κάρολος Νόρμανν, Μάρκος Μπότσαρης, Γεώργιος Κουντουριώτης, Πανοϋτζος Νοταράς, Γεώργιος Νώελ Βύρων, Κάρολος Φαββιέρος.

Και δεξιά: Ρηναίος Γυιηφόρδος, Γεώργιος Καραϊσκάκης, Θωμάς Κόχραν, Ίωάννης Καποδίστριας, Γαβριήλ Έυνάρδος, Η Φιλική Έταιρία, Ο Ίερὸς Σύλλογος, Οί Φιλέλληνες.

Άν κάποιος βρεθεί στο Μόναχο, λοιπόν, αξίζει να αναζητήσει εκεί, σε μία από τις πιο τουριστικές περιοχές της πόλης, το έμβληματικό αυτό μνημείο το αφιερωμένο στην Έλληνική Έπανάσταση.

Άς μὴν ξεχνᾶμε, ἄλλωστε, και μία ἄλλη, χαρακτηριστική λεπτομέρεια: Η ίδια ή ονομασία της Βαυαρίας στη γερμανική γλώσσα, »Bayern«, φέρει τη σφραγίδα της αγάπης του βασιλιά της Λουδοβίκου Α΄ για την Ελλάδα. Έτσι εξηγείται ή χρήση του γ, του ελληνικού ύψιλον, τη στιγμή που κανονικά ή περιοχή θα λεγόταν »Baiern« με ι (μάλιστα, στο τοπικό ιδίωμα διασώζεται ή αρχική ὀρθογραφία στη λέξη »bairisch«).

* * *

Ο ένθουσιασμός που είχε ξεσηκώσει στους Άμερικανούς φιλέλληνες ή Έλληνική Έπανάσταση ὀδήγησε στην ίδρυση το 1825, 53 χιλιόμετρα δυτικά του Ντιτρόιτ, ἑνὸς οικισμού που ὀνομάσθηκε Ύψηλάντη (Ypsilanti) πρὸς τιμὴν τοῦ Δημητρίου Ύψηλάντη (1793-1832). Το 1929, ὅταν ὁ Δημήτριος Ύψηλάντης θριάμβευσε κατὰ τῶν Τούρκων σὲς 25 Σεπτεμβρίου σὲν τελευταία μάχη τῆς Ἑλληνικῆς

στή, καθώς σε αυτήν έδρεύει τὸ Eastern Michigan University. Ἡ ἑλληνικὴ σφραγίδα δὲν περιορίζεται στὸ ὄνομα τῆς πόλης. Ἡ πόλη Ὑψηλάντη ἔχει ἀδελφοποιηθεῖ μὲ τὴν πόλη τοῦ Ναυπλίου ἀπὸ τὸ 1997. Σὲ αὐτὴν ἔδρεύουν ἀρκετὰ ἑλληνικὰ σωματεῖα, ἐνῶ τὸ Eastern Michigan University ὀργανώνει κάθε χρόνο στὶς ἀρχὲς Ἀπριλίου μιὰ Ἑλληνικὴ Ἑβδομάδα, μὲ ποικίλες ἐκδηλώσεις ἀφιερωμένες στὴν Ἑλλάδα καὶ τὸν πολιτισμὸ της.

Στὴ βάση τοῦ σημαντικότερου μνημείου τῆς πόλης, τοῦ περίφημου ὑδατόπυργου τοῦ Ὑψηλάντη, κτισμένου τὸ 1890, ποὺ ἀποτελεῖ σημεῖο ἀναφορᾶς στὴν πόλη, βρίσκεται ἡ μαρμάρινη προτομὴ τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντη, ἀνάμεσα σὲ δύο ἴστους, στοὺς ὁποίους κυματίζουν μιὰ ἀμερικανικὴ καὶ μιὰ ἑλληνικὴ σημαία.

* * *

Πῶς θὰ σᾶς φαινόταν, ἂν κάποιος σᾶς ἔλεγε ὅτι οἱ τύχες τοῦ κόσμου μεταπολεμικὰ κρίθηκαν στή... Λιβαδειά; Παράδοξο; Καὶ ὅμως, εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀληθινό.

Δὲν πρόκειται βέβαια γιὰ τὴ Λιβαδειὰ τῆς Βοιωτίας, ἀλλὰ γιὰ μιὰ... ἄλλη Λιβαδειὰ, πιὸ μακρινή. Ἡ ἱστορία της συνδέεται μὲ ἓνα ἄξιο τέκνο τῆς Λιβαδειᾶς τῆς Βοιωτίας, τὸν περίφημο θαλασσομάχο Λάμπρο Κασῶν (1752-1804), ποὺ πολέμησε τοὺς Τούρκους στὴν ὑπηρεσία τῆς Μεγάλῃς Αἰκατερίνης τῆς Ρωσίας κατὰ τὸν πόλεμο τοῦ 1787,

Ὁ ἐνθουσιασμὸς ποὺ εἶχε ξεσηκώσει στοὺς Ἀμερικανοὺς φιλέλληνες ἢ Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση ὀδήγησε στὴν ἴδρυση τὸ 1825, 53 χιλιόμετρα δυτικὰ τοῦ Ντιτρόιτ, ἐνὸς οἰκισμοῦ ποὺ ὀνομάσθηκε Ὑψηλάντη (Ypsilanti) πρὸς τιμὴν τοῦ Δημητρίου Ὑψηλάντη (1793-1832). Τὸ 1929, ὅταν ὁ Δημήτριος Ὑψηλάντης θριάμβευσε κατὰ τῶν Τούρκων στὶς 25 Σεπτεμβρίου στὴν τελευταία μάχη τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης, τὴ μάχη τῆς Πέτρας, ὁ οἰκισμὸς ποὺ ἔφερε τὸ ὄνομά του συνενώθηκε μὲ τὸ γειτονικὸ Woodruff's Grove, καὶ προέκυψε ἡ πόλη Ὑψηλάντη, ἡ ὁποία ὑπάρχει μέχρι σήμερα στὴν Πολιτεία τοῦ Μίτσιγκαν.

Ἐπανάστασης, τὴ μάχη τῆς Πέτρας, ὁ οἰκισμὸς ποὺ ἔφερε τὸ ὄνομά του συνενώθηκε μὲ τὸ γειτονικὸ Woodruff's Grove, καὶ προέκυψε ἡ πόλη Ὑψηλάντη, ἡ ὁποία ὑπάρχει μέχρι σήμερα στὴν Πολιτεία τοῦ Μίτσιγκαν.

Ἡ πόλη Ὑψηλάντη εἶναι μάλιστα εὐρύτερα γνω-

προκαλώντας τοὺς ἀνυπολόγιστες καταστροφές. Ὄταν οἱ Ρῶσοι ἔκαναν εἰρήνη μὲ τοὺς Τούρκους τὸ 1792 (τὴ συνθήκη τοῦ Ἰασίου, ἡ ὁποία δὲν ἐλάμβανε καμμία πρόνοια γιὰ τοὺς Ἑλληνας), ὁ Κασῶν ἀρνῆθηκε νὰ σταματήσει τὸν ἀγῶνα

κατὰ τῶν Τούρκων, λέγοντας περήφανα: «Ἄν ἡ τσαρίνα ὑπέγραψε τὴν εἰρήνην της, ὁ Λάμπρος δὲν ὑπέγραψε τὴ δική του». Οἱ προσπάθειές του ὅμως νὰ συνεχίσει τὸν ἀγῶνα κατὰ τῶν Τούρκων, μὲ προπύργιο τὴ Μάνη, καὶ συγκεκριμένα τὸ Πόρτο Κάγιο, ναυάγησαν, ὅταν ὁ μικρὸς στόλος του κατανικήθηκε ἀπὸ συντριπτικὰ ὑπέρτερες τουρκικὲς δυνάμεις, μὲ τὴ συνδρομὴ καὶ γαλλικῶν πλοίων. Ὁ Κασῶννης διέφυγε στὴν Ἰθάκη, ἀπὸ ὅπου κατέφυγε τελικὰ στὴν Ἁγία Πετρούπολη.

Τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ὁ Κασῶννης τὰ ἔζησε στὴν Κριμαία, ὅπου ἡ αὐτοκράτειρα Αἰκατερίνη Β΄ ἢ Μεγάλη τῆς Ρωσίας τοῦ παραχώρησε τιμητικὰ μιὰ ἔπαυλη σὲ κτῆμα ἐκτάσεως 22.000 ἑκταρίων. Στὴν περιοχὴ αὐτὴ ὁ Κασῶννης ἔδωσε τὸ ὄνομα τῆς γενέτειράς του: Λιβαδειά. Ἡ περιοχὴ αὐτὴ, ποὺ ἀνῆκε στὴν Οὐκρανία, ἀλλὰ ἐνσωματώθηκε τὸ 2014 στὴ Ρωσία μαζὶ μὲ τὴν ὑπόλοιπη Κριμαία, φέρει μέχρι σήμερα τὴν ἴδια ὀνομασία: Λιβάντιγια (Ливадия), δηλαδὴ Λιβαδειά.

Στὸ κτῆμα ποὺ εἶχε παραχωρηθεῖ στὸν Κασῶννη μεταφέρθηκαν ἀπὸ τὸ 1861 τὰ θερινὰ ἀνάκτορα τῶν τσάρων. Ἐκεῖ πέθανε τὸ 1894 ὁ τσάρος Ἀλέξανδρος Γ΄. Στὴν ἴδια θέσιν κτίσθηκε τὸ 1910-11 ἓνα ἀκόμη πιὸ πολυτελὲς ἀνάκτορο, ἀληθινὸ μνημεῖο τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, μὲ 116 δωμάτια, τὸ καθένα μὲ διαφορετικὴ διακόσμηση.

Σὲ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ ἀνάκτορο, στὴ Λιβαδειά τῆς Κριμαίας, 3 χιλιόμετρα δυτικὰ τῆς Γιάλτας, συνῆλθε μεταξὺ 4 καὶ 11 Φεβρουαρίου 1945 ἡ περίφημη Διάσκεψη τῆς Γιάλτας, ὅπου οἱ Τσῶρτσιλ, Ροῦσβελτ καὶ Στάλιν συναντήθηκαν, γιὰ νὰ ἀποφασίσουν γιὰ τὶς τύχες τῆς μεταπολεμικῆς Εὐρώπης. Ἐκεῖ, στὴ Λιβαδειά τῆς Γιάλτας, στὸ κτῆμα τοῦ Κασῶννη, οἱ τρεῖς ἡγέτες μοίρασαν τὸν κόσμον.

Δὲν θὰ εἶχε ἄδικο, ῥοιπόν, νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι οἱ τύχες τοῦ κόσμου μεταπολεμικὰ κρίθηκαν στὴ Λιβαδειά. Ἔστω, σὲ μιὰ... λίγο πιὸ μακρινὴ Λιβαδειά.

Ἄς ποῦμε ἐδῶ, ἐν παρεκβάσει, ὅτι ὑπάρχει καὶ μιὰ... ἀκόμη πιὸ μακρινὴ Λιβαδειά. Εἶναι ὁ μικρὸς πλανήτης Livadia 3006, ποὺ ἀνακαλύφθηκε στὶς 24 Σεπτεμβρίου 1979 ἀπὸ τὸν Σοβιετικὸ ἀστρονόμο Νικολάη Στεπάνοβιτς Τσέρνυχ, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα τοῦ προαστίου αὐτοῦ τῆς Γιάλτας, ποὺ χρωστάει τὴν ὀνομασία του στὴ Λιβαδειά τῆς Βοιωτίας.

Ἄλλὰ ἄς μὴν ἐπεκταθοῦμε πέρα ἀπὸ τὴ Γῆ. Διαφορετικά, θὰ μπαίναμε στὸν πειρασμὸ νὰ θυμηθοῦμε τὴ μεγαλύτερη κοιλάδα τοῦ Ἄρν, μὲ ἔκταση 2.300 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα, ποὺ ἔχει ὀνομασθεῖ ἀπὸ τὸν σπουδαῖο Ἴταλὸ ἀστρονόμο Τζιοβάνι Σκιαπαρέλλι (1835-1910) "Hellas" καὶ εἶναι τὸ πιὸ εὐδιάκριτο σημεῖο στὸν πλανήτη. Ἄλλὰ

καὶ τὸ ψηλότερο βουνὸ τοῦ Ἄρν, τὸ ἠφαίστειο ποὺ φέρει τὴν ὀνομασία «Ὀλυμπος», τὸ ψηλότερο βουνὸ ὀλόκληρου τοῦ ἠλιακοῦ συστήματος, ὕψους 22 χιλιόμετρων, δηλαδὴ δυόμισι φορές τὸ ὕψος τοῦ Ἑβερест. Ἄλλὰ καὶ ἄλλες περιοχὲς τοῦ

Πῶς θὰ σᾶς φαινόταν, ἂν κάποιος σᾶς ἔλεγε ὅτι οἱ τύχες τοῦ κόσμου μεταπολεμικὰ κρίθηκαν στὴ...
Λιβαδειά; Παράδοξο; Καὶ ὅμως, εἶναι πέρα γιὰ πέρα ἀληθινό.

Ἄρν, ποὺ ἔχουν ἐλληνικὰ ὀνόματα: Πάρος, Θήρα, Κύθνος, Μύρτος, Πύλλος, Πέτα, Ἴονιο Πέλαγος, Ἀρκαδία, Ἀλφειός, Πηνειός, Κηφισός, Ἴλισσός, Λίμνη Καστοριάς, Μαλέας, Κασταλία Πηγὴ, Ἴκαρία, Ἴλος, Ἄραξος, Εὐρώτας, Βόσπορος, Ἐλλησποντος, Προποντίς, Ἀχέρων, Στυμφαλία. «Νομός» πολλῶν ἀπὸ αὐτὲς τὶς περιοχὲς εἶναι ὁ ἀστροφυσικὸς Θανάσης Οἰκονόμου, Καθηγητὴς Ἀστροφυσικῆς στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Σικάγου καὶ στενὸς συνεργάτης τῆς NASA, ἡ ὁμάδα τοῦ ὁποῖου σχεδίασε τὰ ρομπότ "Spirit" καὶ "Opportunity" ποὺ ἐστάλησαν στὸν Κόκκινο Πλανήτη (τὸ δεύτερο εἶναι ἀκόμη ἐνεργὸ καὶ ἐξερευνᾷ τὸν Ἄρν).

Εἶπαμε: Ἑλλάδα... παντοῦ! Ἄλλὰ... ἄς μείνουμε στὴ Γῆ...